

**ЖАҢЫ МЕКТЕПКЕ ЖАҢЫ МУГАЛИМ:
ПЕДАГОГИКАЛЫК КАДРЛАРДЫ ДАЯРДООНУН
МОДЕРНИЗАЦИЯЛООНУН АКТУАЛДУУ ПРОБЛЕМАЛАРЫ**

Алимбеков А.

ЖАҢЫ МЕКТЕП ЖАҢЫ МУГАЛИМГЕ МУКТАЖ

Алимбеков А.

НОВАЯ ШКОЛА НУЖДАЕТСЯ В НОВЫХ УЧИТЕЛЯХ

Alimbekov A.

NEW SCHOOL NEEDS NEW TEACHERS

УДК: 378.091.398

Соңку жылдардагы реформалар коомдук педагогикалык аң сезимдеги дүйнөдө баары өзгөрүп жатат бир гана мектеп консервативдүү институт катары кала берүүдө деген пикирлерди артта калтырууга аз да болсо арым таштады. Аталган багыттагы арзуу тилектерди ойдогудай жүзөгө ашыруу узак жана татаал процесс болсо да өзгөрүүгө бет алган *жаңы мектептин* карааны алыстан көрүнө баштаганынан шек саноого болбойт. Ушундан улам азыркы мектепти жаңы- деп атоого негиз болгон объективдүү шарттар кайсылар? - деген суроонун башын ачып алуу зарылчылыгы туулат. Арийне, татаал коомдук институт катары мектептин жаңырган турпаты структуралык, материалдык, мазмундук деген сыяктуу ар кандай чен өлчөмдөр менен сыпатталат. Биз мында алардын ичинен азыркы мектептин ишинин мазмунуна б.а. түпкү максаты менен акыркы натыйжасына карата жаңыча көз караштарды көңүлгө алып жатабыз. Компьютердин жаңы экендиги сырткы кутусунун, корпусунун жаңы экендиги менен эмес, анын жаңыча иштөө функциясын камсыз кылган программалары менен сыпатталат. Соңку жылдары Кыргызстандын жалпы билим берүүчү мектептердин предметтик билим берүү стандарттарында эмнеге окутуу керек? Кантип окутуу керек? деген маселелер кайрадан аңдалып компетенттүүлүккө негизденүү, инсан таламдуу, маданият таламдуу билим берүү сыяктуу жаңыча парадигмалардын чегинде чечмелөө аракеттери жасалган. Бул парадигмалардын негизинде окуучунун билими менен турмушка даярдыгынын ортосундагы айрымачылыктарды азайтуу ниети жатат. Б.а. жаңы предметтик билим берүү стандарттарында мурдагылардан айырмасы билим берүүнүн натыйжасы балдардын көптү билгени эмес, өздөштүргөн билимдеринин негизинде маселе чечүү жөндөмүнө ээ болуу катары каралат. Бүгүнкү мектеп бүтүрүүчүсүнүн идеалдуу образы - билимдерин окуу процессиндеги гана маселелерди чечүүдө эмес, турмуштук маселелерди чечүүдө да колдоно билген инсан. Андай инсан ата энесине, коомго, мамлекетке проблема жаратпайт, тескерисинче алардын проблемаларын чечүүгө кол кабыш кылганга компетенттүү болот. Демек, жаңырган мектепте билим берүүнүн натыйжасы керек учурда кайталап айтып берүүгө негизделген илимий маалыматтар эмес, окуучунун аларды жашоо турмушта колдоно билүү тажрыйбасы. Билимге негизделген окутуу парадигмасынын алкагында билим алган окуучуну шахмат эрежелерин мыкты үйрөнгөн менен өмүрүндө шахмат ойноп көрө элек оюнчуга салыштырууга болот. Айталы тил сабактарынын эрежелерин он жыл окуп бирок, сабаттуу кат же арыз жаза албаган окуучу жөнүндө деле ушуну айтса болот. Окутуунун компетенттик модели дал ушул кементени жоюга багытталат. Анын түпкү максаты маалыматтарды окуучулар тарабынан эсинде бекем сактап калууга умтулуу эмес аларды ар түрдүү кырдаалдарда жаралган проблемаларды чечүүдө колдоно билүү билгичтигин өнүктүрүүгө жетишүү.

Ар кандай жөндөм реалдуу кырдаалдарда маселе чечүү ишмердүүлүгүн баштан кечирүү аркылуу гана түптөлүп калыптанат. Ар кандай жаңы жөндөмдүүлүктү жаратуу иш аракеттин жаңы ыкмалары, механизмдерин талап этет. Арийне, билим берүүнүн мындай моделин ишке киргизүү окуу программаларды өзгөртүү, окуу китептерин, колдонмо каражаттарды, окутуу технологияларын жаңылоону шарттайт. Ошону менен бирдикте компетенттүү иш билги мугалимдерсиз аталган

аракеттердин кайтарымы анчалык болбостугу да аксиома. Ошондуктан мугалимдин ишмердүүлүгүнө карата көз караштарды түп тамырынан өзгөртүү талап этилет.

Бүгүнкү мугалим мурдагыдай билим булагы, транслятору эмес, окуучунун “өзүн өзү өнүктүрүү”, “үйрөнүүгө үйрөтүү” ишмердүүлүгүн уюштуруучуга, менеджерге айланышы абзел.

Салтуу мектеп менен азыркы жаңы мектеп шартындагы мугалимдин ордун функциясын төмөнкүчө салыштырууга болот:

С. Окутуу процессинин борборун мугалим түзөт. Бардык иш аракеттер андан көз каранды.

Ж. Окутуу процессинин борборун окуучу түзөт. (Окуучу таламдуу)

С. Мектепте окуучу гана үйрөнөт

Ж. Мектепте бары биргеликте үйрөнүшөт

С. Мугалим билимдин булагы, маалымат гана берет.

Ж. Мугалим үйрөнүү ишмердүүлүгүн уюштуруучу – фасилитатор, тренер, модератор, үйрөнүүгө үйрөтүүчү.

С. Окутуу ишинде натыйжа маанилүү.

Ж. Маселе чечүүгө үйрөнүү процесси маанилүү

Өзгөрүүгө бет алган жаңы мектепте жогоркудай заманбап талаптарды татыктуу жүзөгө ашыруу жаңы формациядагы мугалимдерге карата муктаждыкты жаратат. Жаңы формациядагы мугалимдер проблемалуу ой жүгүртүү, системдүү көз караш, чечим кабыл алууга жооптуулук, кесиптик чапчандык, чыгармачылык жана өз алдынчалык, натыйжага жана сапатка басым жасоо, маалыматтык компетенттүүлүк, комуникативдүүлүк, кызматташтыкка ыкластуулук жана жөндөмдүүлүк, өзүнүн чабал жактарын аныктай билүү, өзүн өзү акуталдаштыруу жана өнүктүрүү сыяктуу ж.б. сапаттарга ээ болуусу шарт. Бул орчундуу коомдук педагогикалык талаптар жогорку жана орто педагогикалык окуу жайларда мугалимдерди даярдоонун максаты, мазмуну жана технологияларына карата көз караштарды жаңылоону талап этет.